

Lafarge'ın Suriye'deki Terör Örgütleriyle İş Birliği Yapması Fransa için Bir Devlet Skandalı mı?

LÉONARD FAYTRE

- Lafarge şirketler grubu Suriye'de DEAŞ, YPG, Nusra ve diğer terör örgütleriyle neden anlaşma yaptı?
- Fransa, Lafarge'ın terör örgütleriyle yaptığı anlaşmalara ne derece müdahil oldu?
- Suriye'deki terör örgütleriyle yapılan anlaşmalar Lafarge ve Fransız hükümetine ne tür etkilerde bulundu?

GİRİŞ

Lafarge Grubu (2015'ten beri Lafarge-Holcim Grubu) Fransa'nın büyük ölçekli çok uluslu şirketlerinden olup 80'den fazla ülkede 80 bin kişiyi istihdam ederek dünyanın en büyük çimento üreticisi konumundadır.¹ Lafarge, Suriye'de Halep'e 150 kilometre uzaklıkta ve Menbiç, Rakka ile Ayn el-Arap arasında bulunan Celebiye bölgesinde 2007'de bir çimento fabrikası satın almış ve tesisin yenilenmesi için 680 milyon dolar yatırım yapmıştır. Suriye'nin petrol sektörü dışındaki en büyük yabancı yatırım kalemi haline gelen bu girişimle modernleştirilip yenilenen Celebiye fabrikasının resmi açılışı ise Lafarge Çimento Suriye (Lafarge Cement Syria) tarafından 2010 Ekim'inde gerçekleşmiştir.

Lafarge Grubu Suriye'de giderek büyüyen inşaat sektörünün yanı sıra Irak'ta değeri 500 milyar doların üzerinde olduğu tahmin edilen yeniden inşa projelerinden de faydalanmayı hedeflemiştir. Ancak 2011'in

1. "LafargeHolcim at a Glance", Lafarge Holcim, <https://www.lafargeholcim.com/lafargeholcim-at-a-glance>, (Erişim tarihi: 24 Nisan 2018).

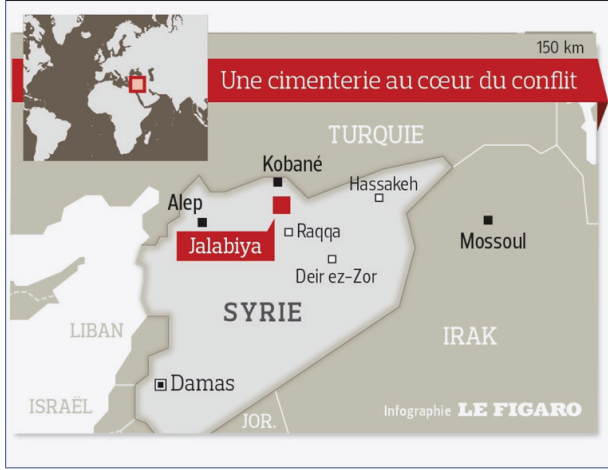
ilkbaharından itibaren Suriye'de başlayan ayaklanma ve artan şiddet olayları bölgede çimento ticaretine ciddi ket vurmaya başlamış ve Lafarge kritik bir karar almak zorunda kalmıştır. Şirket Celebiye tesisini işletmeye devam etmek ya da kapatmak arasında kalmıştır. Nitekim Total, Air Liquid veya Bel gibi Suriye'deki girişimlerini sonlandıran diğer Fransız şirketlerinin aksine Lafarge ülkede kalmaya karar vermiştir. Bu bağlamda akıllara "Lafarge Suriye'de ne pahasına kaldı?" sorusu gelmektedir.

Le Monde gazetesinin 21 Haziran 2016'da yayımladığı bir makalede Lafarge'ın Celebiye tesisini işler durumda tutmak için 2013-2014 arasında DEAŞ ve diğer terör gruplarına para sağladığı iddiasında bulunmuştur. Bu gelişmenin peşi sıra Lafarge'da çalışan Suriyeli işçiler şirkete dava açmış ve Fransa Ekonomi Bakanlığı 2016 Eylül'ünde tahkikat başlatmıştır. Fransız yargısı Lafarge Grubu'nun Avrupa Birliği'nin (AB) yürürlükte bulunan terörist gruplarla ticaret yapmama yasağını delip delmediğini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Böylece Lafarge-Holcim eski CEO'su Bruno

LÉONARD FAYTRE

2011 yılında Sciences Po Paris Üniversitesi Siyaset Bilimi bölümünden lisans derecesiyle mezun olan Léonard Faytre, yüksek lisans öğrenimini 2013 yılında aynı üniversitenin Kamu Yönetimi bölümünde tamamlamıştır. Aynı yıl Yüksek öğrenimine devam etmek için Türkiye'ye gelen Faytre, 2018 yılında İbn Haldun Üniversitesi'nin Medeniyetler İttifakı Enstitüsünde Tartışma usulü (Münazara) konulu teziyle ikinci yüksek lisansını tamamlamıştır. 2018 yılında SETA İstanbul Avrupa Araştırmaları Direktörlüğü'nde Araştırma Asistanı olarak göreve başlayan Faytre, Siyasi Teori, Fransa'nın göç ve dış politikası konularında araştırmalar yapmaktadır. Leonard Faytre, Fransızca ile birlikte İngilizce, Türkçe ve Arapça bilmektedir.

Lafont (2007-2015) ve diğer beş üst düzey şirket yöneticisine yönelik² Fransız otoriteleri tarafından resmi soruşturma açılmıştır. Söz konusu şahıslar “terörizme para sağlamak”, “işçilerin hayatını tehlikeye atmak”, “AB’nin Suriye petrolüne uyguladığı yaptırımını delmek” ile suçlanmaktadır. Soruşturma altındaki eski Lafarge yöneticileri ise on yıl hapis cezası istemiyle yargılanmaktadır.³

Şekil 1. Celebiye Tesisi: “Suriye’deki Çatışmanın Ortasında Bir Çimento Tesisi”⁴

DEAŞ’LA İŞ BİRLİĞİNİN KRONOLOJİK ÖZETİ

Lafarge soruşturmasına göre şirket Celebiye tesisinde çimento üretimini ve bölgedeki çimento sevkiyatını teminat altına almak üzere YPG, Nusra ve DEAŞ gibi terör örgütlerine 5,5 milyon dolar civarında ödeme yapmıştır.⁵ Baker ve McKenzie avukatlık şirketi soruşturma raporuna göre Lafarge Temmuz 2012-Eylül 2014 arasında DEAŞ’a 509,694 bin dolar ödemiştir. Soruşturmaya bakan dava ha-

2. Lafarge’da görev yapmış üst düzey yöneticiler arasında eski müdür yardımcısı Christian Herrault, eski insan kaynakları müdürü ve 2015-2017 CEO’su Eric Olsen, 2014 yazından itibaren Celebiye tesis müdürü olan Frederic Jolibois, 2010-2014 arasında tesisin müdürlüğünü yapan Bruno Pescheux ile Lafarge Grubu Güvenlik Müdürü Claude Veillard bulunmaktadır.

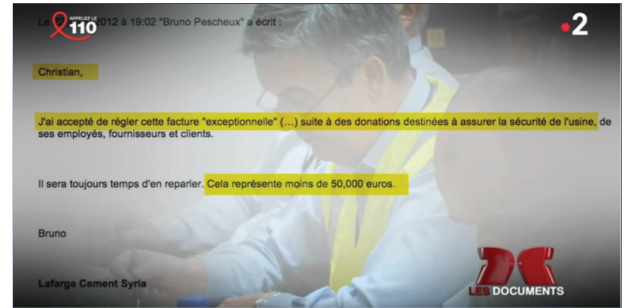
3. Mathilde Golla, “Financement du Terrorisme en Syrie: La Chronologie de L’affaire Lafarge”, *Le Figaro*, 10 Aralık 2017.

4. Jean-Yves Guerin ve Bertille Bayart, “LafargeHolcim Dans la Tourmente de Ses Anciennes Affaires Syriennes”, *Le Figaro*, 3 Aralık 2017.

5. “Complement D’enquete - Lafarge: Les Sombres Affaires du Roi du Ciment”, *France 2*, 22 Mart 2018, <https://www.france.tv/france-2/complement-d-enquete/441891-lafarge-les-sombres-affaires-du-roi-du-ciment.html>, (Erişim tarihi: 3 Nisan 2018).

kimi Lafarge şirketinin 2011-2015 arasında Suriye’deki çeşitli gruplara toplamda 15,3 milyon dolar ödediğini tespit etmiştir.⁶

Lafarge-Suriye davasında şirkete yöneltilen suçlamaları anlamak için Suriye’de yaşanan olaylar dizisine kısaca göz atmak gerekmektedir. Bu bağlamda ilk olarak Suriye’de şiddetin 2011’de patlak vermesinden sonra Lafarge’ın bilinçli bir şekilde Celebiye tesisini işletmeye başladığına dair deliller mevcuttur. Bu delillerin en dikkat çekenini Fransız televizyon kanalı France 2’nin Celebiye tesisinin eski müdürü (2010-2014) Bruno Pescheux ile eski müdür yardımcısı Cristian Herault arasında YPG ve benzer silahlı gruplara gayriresmi vergi ödeyerek (Şekil 2) rüşvet verdiğini teyit eden bir dizi e-postaya erişmesidir. Hatta *Le Monde*’a göre terör örgütü YPG 2012 yazından 2013 baharına kadar Celebiye tesisinin güvenliğini sağlamıştır.⁷ Bir başka ifadeyle Lafarge bu dönemde fabrikasının işlemeye devam edebilmesi için YPG’ye mali kaynak temin etmiştir. Bu çerçevede yine Türkiye’de bazı gazeteler YPG’nin Ayn el-Arab, Afrin ve bölgedeki diğer

Şekil 2. Lafarge yetkililerinin Suriye’de terör örgütlerine rüşvet verdiğini ortaya koyan bir e-posta örneği. “Cristian tesisin, işçilerin ve müşterilerin güvenliği amacıyla istisnai bir ödeme yapılmasını kabul ettim. Zaten bunu daha sonra görülebiliyoruz. Miktar 50 bin avrodan az.”⁸

6. Myriam Chauvot ve Valerie de Senneville, “Lafarge Syrie: L’addition S’alourdit”, *Les Echos*, 12 Aralık 2017, https://www.lesechos.fr/12/12/2017/lesechos.fr/0301013937834_lafarge-syrie---l-addition-s-alourdit.htm, (Erişim tarihi: 4 Nisan 2018).

7. “Lafarge en Syrie: Information Judiciaire Ouverte Pour «Financement D’entreprise Terroriste»”, *Le Monde*, http://abonnes.lemonde.fr/international/article/2017/06/13/activites-de-lafarge-en-syrie-information-judiciaire-ouverte-trois-juges-designes_5143483_3210.html, (Erişim tarihi: 16 Nisan 2018).

8. Matthieu Fauroux, “Complement D’enquete - Lafarge: Les Sombres Affaires du Roi du Ciment”, *France 2*, 22 Mart 2018, <https://www.france.tv/france-2/complement-d-enquete/441891-lafarge-les-sombres-affaires-du-roi-du-ciment.html>, (Erişim tarihi: 16 Nisan 2018).

şehirlerde tünel inşası için Lafarge'ın ürettiği çimento-ları kullandığını iddia etmişlerdir.⁹

2012 yazında Suriye'nin kuzeyinde şiddetin artması üzerine Lafarge ülkedeki tüm yabancı ülke vatandaşları çalışanları uzaklaştırmaya karar vermiştir. Ancak Celebiye tesisine gidiş geliş ve tesisteki çalışma şartları son derece tehlikeli bir hal almasına rağmen Suriyeli işçiler tesiste çalışmaya devam etmiştir. Örneğin 2012 Ekim'inde dokuz işçi kimliği belli olmayan silahlı bir grup tarafından kaçırılmıştır. Dokuz hafta süren pazarlıkların ardından Lafarge 200 bin avro fidye ödeyerek rehinelere bırakılmasını sağlamıştır. Bu gelişmelere rağmen gerginlik tırmanmaya devam etmiş ve 2013'ün yaz döneminde diğer terörist gruplar –Celebiye tesisinin güneyinde Nusra ve kuzeyinde DEAŞ olmak üzere– bölgedeki hakimiyeti ele geçirmiştir. Lafarge şirketinin Paris'teki yöneticilerinin ise bu tehlikenin farkında olduğu şirketin güvenlik kurulunun 2013 Temmuz raporunda “DEAŞ Cerablus'ta bariz bir şekilde yayılıyor. (...) Bu yayılma bölgedeki faaliyetlerimizi zorlaştıran bir tehdit” notunun düşünülmüş olmasından anlaşılmaktadır.¹⁰

Lafarge Suriye özel güvenlik danışmanı Jacob Waerness¹¹ Celebiye müdürünü 2013'ün yazında terörist gruplarla iş birliği yapmanın yasak olduğu ve artan şiddetin çalışma şartlarını imkansız hale getirdiği konusunda uyardığını iddia etmektedir. Waerness'in fabrikada üretimin durdurulmasını tavsiye etmesine mukabil Lafarge her şeye rağmen tesis faaliyetlerinin devam etmesine karar vererek Waerness'i Fransa'ya geri çağırmıştır.¹²

9. Şakir Aydın, “Terör Sevici Fransa Gerçeği: DEAŞ'a Rüsvet, YPG'ye Tünel”, *Aksam*, 2 Mart 2018; “French Cement Giant Lafarge Promotes Terrorism”, *En Son Haber*, 6 Mart 2018, <http://www.ensonhaber.com/french-cement-giant-lafarge-promotes-terrorism.html>, (Erişim tarihi: 16 Nisan 2018).

10. Fransızca versiyonundan: “L'ISIS (...) S'installe de Maniere Visible a Jarabulus. (...) Cette Presence et la Menace Qu'elle Engendre Complique Notre Action Sur le Territoire Syrien”, içinde “Complement D'enquete”, *France 2*, (Erişim tarihi: 3 Nisan 2018).

11. Lafarge yerel milisler ile irtibat kurabilmek ve Celebiye tesisinin çalışmasını garanti altına alabilmek için Arapça bilen ve eski bir Norveç İstihbarat Kurumu çalışanı olan Jacob Waerness'i işe almıştır.

12. “Lafarge en Syrie: Le Role Trouble de la DGSE”, *Le Point*, http://www.lepoint.fr/monde/lafarge-en-syrie-le-role-trouble-de-la-dgse-22-03-2018-2204690_24.php, (Erişim tarihi: 3 Nisan 2018).

Lafarge Güvenlik Kurulu'nun 11 Eylül 2013'teki bir başka raporu da Lafarge yönetiminin terörist grupların sebep olduğu tehlikenin farkında olmasına rağmen tesisin faaliyetlerini sürdürme kararı aldığını açıkça göstermektedir. Rapor tesisin faaliyetlerine devam etmesinin terör örgütleriyle iş birliği demek olduğu şu ifadelerle tespit edilmektedir:

Nusra ve DEAŞ tedarik zincirine ve çalışanların seyahatlerini engelliyor, kamyon ve otomobil trafiğinin devam etmesi için 'vergî' talep ediyorlar. (...) Uluslararası organizasyonlar ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından terörist olarak tanımlanan örgütlerle doğrudan veya dolaylı olarak muhatap olmaksızın tesisin faaliyetlerine devam etmesi son derece zor hale gelmiştir.¹³

Keza AB'nin bu iki örgütle ticareti 2013 Haziran'ında yasakladığı da bilinmektedir. Buna rağmen 2013'ün sonbaharında DEAŞ tüm bölgenin ve Celebiye fabrikasına çıkan bütün yolların kontrolünü elinde bulundururken Lafarge Güvenlik Kurulu'nun 2013'ün Ekim raporunda açıkça şu ifadeler yer almaktadır:

Çeşitli araçlar vasıtasıyla sürdürülen müzakereler sayesinde tedarik zinciri yeniden işlemeye başladı. Satış 3 bin tonun üzerine çıktı.¹⁴

Şekil 3. Lafarge kamyonlarına DEAŞ'ın verdiği izin belgesi: “Mücahit kardeşlerin bu şirket ile aramızdaki anlaşma gereğince Lafarge çimentosu taşıyan bu kamyonun kontrol noktalarımızdan geçişine izin vermeleri rica olunur.”¹⁵

13. Fransızca versiyonundan: “Les flux logistiques et les mouvements de personnels sont perturbés (...) Par les islamistes”, *Al-Nusra* et *ISIS*. Ces derniers exigent que leur soit “versée une taxe” afin d’autoriser le passage des camions et des véhicules (...). “Il devient de plus en plus difficile d’opérer sans être amené à négocier, directement ou indirectement avec ces réseaux classes terroristes par les organisations internationales et les États-Unis.” içinde “Complement D’enquete”.

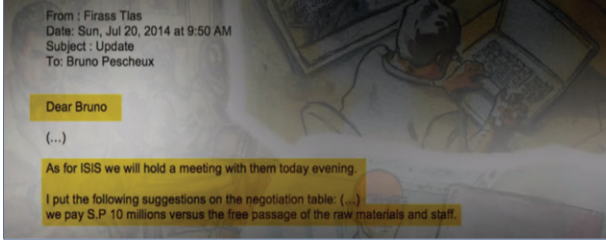
14. Fransızca versiyonundan: “Grâce des négociations menées avec les différents intervenants, les flux logistiques (...) Ont pu reprendre. les ventes ont ainsi pu atteindre des niveaux (...) Supérieurs à 3000 tonnes”, içinde “Complement D’enquete”.

15. “Complement D’enquete”.

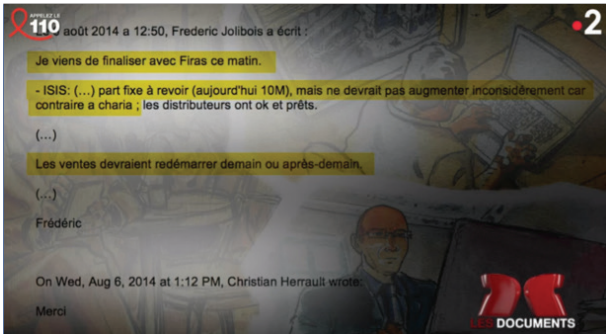
Tüm bunlara ek olarak Suriyeli nakliyeciler bugün Lafarge şirketinin kendilerine üzerinde “DEAŞ Hazine Bakanlığı” damgası bulunan bir izin belgesi verdiğini ve bu sayede örgütün kontrol ettiği bölgelerden geçebildiklerini itiraf etmektedir (Şekil 3).

Bruno Pescheux, Frederic Jolibois, Christian Herrault ve Lafarge’ın Suriye’deki politikalarına arabuluculuk eden güçlü iş adamı Firass Ttlas arasındaki e-postalar DEAŞ’a binlerce avro tutarında ödeme yapıldığını teyit etmektedir (Şekil 4 ve 5). Öyle ki Lafarge Suriyeli aracı Ttlas’a DEAŞ ile muhatap olması için aylık 75 bin avro ödemede bulunmuştur.

Lafarge’ın Celebiye tesisindeki faaliyetlerine devam edebilmek için (AB’nin Suriye petrolünün satın alınmasını yasaklamasına rağmen) DEAŞ’tan yakıt temin ettiği ve terörist milislere doğrudan çimento sattığı da ileri sürülmüştür. Terör gruplarına çimento satışını ispatlayan somut bir kanıt bulunmasa bile DEAŞ’ın

Şekil 4. Firass Ttlas ile Bruno Pescheux arasında Lafarge’ın DEAŞ ile yürüttüğü müzakereyle ilgili e-posta örneği: “Sevgili Bruno [Pescheux], DEAŞ’a gelince, onlarla bu akşam bir toplantı yapacağız. Müzakere masasına aşağıdaki tavsiyeleri koyacağım: Biz 10 milyon [yaklaşık 25 bin avro] ödeyeceğiz, buna karşılık ham madde ve personelin serbest geçişini sağlayacağız.”¹⁶

Şekil 5. Bir ay sonra Celebiye tesisi müdürü Frederic Jolibois Paris’teki üstüne, müdür yardımcısı Christian Herrault, bir rapor sunar: “Bu sabah Firass ile bir işi sonuçlandırdım. DEAŞ: (...) belli bir pay alacak (şimdilik 10 milyona kadar) ama bu miktarın aşırı şekilde artmaması gerek çünkü şeriata aykırı bir durum söz konusu. Yine de tedarikçiler tamam dedi ve hazırlar (...) Satış yarın veya yarından sonra tekrar başlamalı (...)” Frederic.¹⁷

16. “Complement D’enquete”.

17. “Complement D’enquete”.

Rakka’da çimento kullanımını gerektiren birçok inşaat (tüneller, güçlendirmeler, hapisane hücreleri vs.) yapıldığı bilinmektedir.

Lafarge, DEAŞ’ın 19 Eylül 2014’te şantiyeyi almasının ardından Celebiye tesisindeki faaliyetlerini durdurmuştur. Ancak şirket Celebiye depolarında kalan çimentoların satışını 2015’e kadar sürdürmüştür.

Le Monde’un haberine göre bir aracı 2014’ün sonunda Celebiye tesisinin DEAŞ kontrolünde Lafarge tarafından yeniden açılması önerisinde bulunmuş fakat sonuç alamamıştır. Keza aynı gazete Şubat 2015’te YPG’nin Celebiye tesisini ele geçirdiğini ve tesisi Amerikan, İngiliz ve Fransız özel kuvvetleriyle birlikte askeri kamp olarak kullandığını iddia etmiştir. Dolayısıyla Batılı güçler YPG’nin Celebiye tesisinden Menbiç ve Rakka’da DEAŞ’a karşı yapılan saldırılara destek vermiştir.¹⁸ Bir başka haberde *Le Monde* Amerikan ve Fransız özel kuvvetlerinin Celebiye tesisine yerleşerek silah, helikopter ve askeri jip benzeri araçları nasıl bu üsse yerleştirdiğini göstermiştir. Fransız gazeteciler ayrıca bu özel kuvvetlerin YPG, Fransız diplomatlar ve Lafarge yönetimi arasında varılan bir anlaşma sonrasında Celebiye tesisine erişim sağladıklarını da teyit etmiştir.¹⁹ Anadolu Ajansı’na göre Amerikan ve Fransız özel kuvvetleri bugün hala Celebiye fabrikasını askeri üs olarak kullanmaktadır.²⁰

YAYGIN UYGULAMALARDAN ULUSLARARASI SKANDALA

Lafarge gibi istikrarsız bölgelerde iş yapan enerji şirketlerinin resmi ve gayriresmi yerel gruplarla düzenli olarak müzakere bulunmaları gerekse bile Batı’da DEAŞ’ın artan terör saldırıları nedeniyle şirket politikaları kınanmıştır. Buna karşın Lafarge, DEAŞ dahil olmak üzere Suriye’deki terörist gruplarla yaptığı anlaşmaları inkar etmemektedir. Şirket bu davranışını iki farklı tezle haklı çıkarmaya çalışmaktadır:

18. “Comment le Cimentier Lafarge a Travaillé Avec l’Etat Islamique en Syrie”, *Le Monde*, 21 Haziran 2016.

19. “L’usine Lafarge en Syrie Est Devenue Une Base des Forces Speciales Occidentales”, *Le Monde*, 21 Haziran 2016.

20. Levent Tok, “French Military Cooperating with YPG/PKK Terrorists”, Anadolu Agency, 30 Mart 2018.

1. Lafarge-Holcim 2013-2014 arasında ve 2017 Mart'ında Celebiye tesisindeki faaliyetlerini sürdürülebilmesi için "kabul edilemez" adımlar attığını resmen itiraf etmiştir. Şirket silahlı gruplara "dolaylı" ödemede bulunmaktan pişmanlık duysa bile bu davranışıyla Suriyeli çalışanlarının hayatlarını ve kazançlarını korumaya çalıştığını iddia etmiştir.²¹
2. Şirketin bazı yöneticileri Suriye'deki farklı silahlı grupların 2012-2014 arasında Lafarge'ı haraca bağladığı ve bundan dolayı şirketin terör örgütleriyle iş birliği yapmaktan başka çaresi kalmadığını iddia etmişlerdir.

Söz konusu savunmalara karşın AB'nin Nusra ve DEAŞ ile ticaret yapılmasını Haziran 2013'te yasakladığı bilinmektedir. Hatta bu yasak Celebiye tesisinin kapatılmasından on dört ay önce ve çimento alışverişinin sona ermesinden bir buçuk yıl önce konulmuştur. Dolayısıyla benzer anlaşmalar sadece riskli bir strateji olmakla kalmayıp aynı zamanda AB yasalarının da ihlalidir. Dahası Lafarge'ın 2011'de şiddetin artmasından sonra Suriye'de kalan tek Fransız grubu oluşu şirket yönetiminin ne pahasına olursa olsun ülkedeki bu tesisin faaliyetlerini sürdürme konusundaki ısrarını göstermiştir. Belirtmek gerekir ki DEAŞ, Batılı ülkelere karşı terör saldırılarını artırmamış olsaydı Lafarge skandalını ortaya çıkarmanın da zorlaşacağı anlaşılmaktadır.

LAFARGE FRANSA İÇİN VAZGEÇİLMEZ Mİ?

Lafarge yöneticilerinin ortaya attığı üçüncü bir teze göre Suriye'deki iç savaşa rağmen Celebiye tesisinin faaliyetlerine devam etmesi kararında Fransa devletinin etkisi olmuştur. Nitekim Lafarge'ın eski müdür yardımcısı Christian Herrault polise "Fransız hükümeti onların (şirketi işaret ederek) Suriye'de kalmalarını çok istedi" açıklamasını yapmıştır. Herrault ayrıca "her altı ayda bir" Lafarge'ın üst düzey yetkilileri ile Dışişleri Bakanlığı görevlileri arasında gerçekleştirilen düzenli toplantılarından da bahsetmiştir. Bu

tür ithamlar suçtan kaçınma stratejisinin bir parçası olarak değerlendirilebilirse bile Herrault'nun beyanı rasyonel bir çerçeveye sahiptir. Zira Celebiye tesisi "Fransa'nın Suriye'deki en büyük yatırımı" nı temsil etmekteydi. Daha farklı bir ifadeyle Fransız hükümeti şantiyenin çalışmaya devam etmesini Fransa'nın ulusal çıkarları adına desteklemiştir. Keza Celebiye tesisi tüm bölgenin tek modern çimento tesisi olarak Suriye'nin Beşar Esed sonrası yeniden inşasında Fransa için stratejik bir önem taşımaktaydı. İlgili dönemin şartları itibarıyla Rusya'nın 2013-2014'te Suriye çatışmasına henüz müdahale etmediğini ve Esed rejiminin isyancı grupların baskısı altında devrilmesini beklediğini unutmamak gerekmektedir. Üstelik dünyanın her yerinde Lafarge gibi büyük enerji şirketleri kendi stratejileri, proje planlamaları ve uygulamaları için sıklıkla yerleşik oldukları ulus devletlerle çalışmaya devam etmektedir. Bu bağlamda devlet diplomasisi şirketlerin işlerini, şirketler ise devletlerin müzakerelerini kolaylaştırmaktadır. Dolayısıyla her ne kadar resmi duruşlar tersini ortaya koysa dahi Lafarge'ın Suriye'deki faaliyetlerinden Fransız hükümetinin tamamen habersiz olduğunu kabul etmek mümkün değildir.

Fransız televizyon kanalı France 2, Lafarge'ın Güvenlik Müdürü Claude Veillard'ın Fransa Dış İstihbarat Kurumunun (DGSE) bir yetkilisiyle 2012-2014'te on iki kez toplantı yaptığını ortaya çıkarmıştır.²² Söz konusu görüşmeler nedeniyle soru işaretleri meydana gelmektedir. Özellikle toplantılarda ne konuşulmuştur? Suriye meselesini tartışmaktan gerçekten kaçınabildiler mi? İkili görüşmeler Lafarge'ın terörist gruplarla yaptığı anlaşmalardan Paris'in haberi olduğunu ispatlıyor mu ve daha da kötüsü Fransız hükümeti bu politikayı izlemesi için Lafarge'a baskı yaptı mı?

Halihazırda bu soruları cevaplayan kanıtlar bulunmamakla birlikte Fransız hükümetinin bu davadaki rolü de belirsizliğini korumaktadır. Nitekim AB'nin o dönemdeki Suriye'deki delegasyonunun

21. "Complement D'enquete".

22. "Complement D'enquete".

başkanı Anis Nacrou France 2 kanalına verdiği bir mülakatta Suriye rejiminin Lafarge ile terörist gruplar arasındaki anlaşmadan 2013'ten beri haberdar olduğunu teyit etmiştir. Narcour'a göre Suriyeli yetkililer Fransız hükümetini doğrudan bilgilendirmiştir.²³ Bu bilgiye dayanarak Lafarge'da çalışan Suriyeli işçilerin şikayetlerine nezaret eden SHERPA organizasyonu Fransadan Laurent Fabius'un (2012-2016 arası Dışişleri Bakanı) sorgulanmasını talep etmiştir. Fakat bu gelişmenin öncesinde Fransa Ekonomi Bakanı Michel Sapin tarafından Lafarge'a dava açılarak Eylül 2016'da şirket hakkında resmi soruşturma başlatılması talep edilmiştir. Dolayısıyla Fransız hükümeti Lafarge davasıyla ilgili ilk makalenin yayımlanmasını izleyen günlerde "iyi polis" rolüne soyunmuş ve kendini uzunca bir süre her türlü şüpheden korumayı başarmıştır.

SIRADA NE VAR?

Lafarge soruşturmasında adli işlemler muhtemelen uzun sürecek ve birkaç yıldan önce bir yargılama olmayacaktır. Yine de SHERPA, Lafarge'ı bilgileri gizlemek ve şirketin merkez binasındaki bilgisayarları tahrip ederek soruşturmayı sekteye uğratmakla suçlamıştır.²⁴ Soruşturmada yeni unsurlar da ortaya çıkmaktadır. Öyle ki AFP (Fransa Basın Kurumu) 21 Mart 2018'de Lafarge'da çalışan Suriyeli işçi Yasin İsmail'in 2013'te kaçırıldığını ve DEAŞ tarafından öldürüldüğünü iddia etmektedir. AFP'ye göre Yasin İsmail'in aile bireyleri, akrabaları ve iş arkadaşları bu bilgiyi teyit etmektedir. AFP aynı haberde bir başka Lafarge çalışanı Abdül Homada'nın 2013'te kazancını yerel bir bankaya aktarmak üzere Halep'e gittiğini ve kendisinden bir daha haber alınmadığını belirt-

23. "Que Savait la France sur les Arrangements de Lafarge en Syrie?", France Info, 22 Mart 2018, https://www.francetvinfo.fr/monde/proche-orient/offensive-jihadiste-en-irak/video-que-savait-la-france-sur-les-arrangements-de-lafarge-en-syrie-les-revelations-dun-diplomate-dans-complement-denquete_2668970.html, (Erişim tarihi: 24 Nisan 2018).

24. "Ordinateurs Passes a L'eau de Javel: L'ong Sherpa Accuse Lafarge D'entrave a la Justice", RT France, 12 Aralık 2017, <https://francais.rt.com/france/46460-ordinateurs-passes-eau-javel-ong-shepra-accuse-lafarge>, (Erişim tarihi: 16 Nisan 2018).

miştir.²⁵ Lafarge Celebiye tesisinde yaşanan insan kayıplarını inkar etse de bu tür bilgiler soruşturmanın ne safhaya ulaştığını ve davanın aniden nasıl değişebileceğini göstermektedir.

Son olarak bu dava Fransız Lafarge ile İsviçreli Holcim arasında 2015'te imzalanan birleşme sürecini de doğrudan etkilemektedir. Öyle ki söz konusu şirket evliliği iki grubun "eşit" derecede birleşmesi olarak düşünülse de eski Holcim müdürleri Lafarge'ın eski yöneticilerini uzaklaştırmak için Suriye'de yaşanan skandalı kullanmaktadır.²⁶ Örneğin Lafarge'ın eski halkla ilişkiler müdürü Eric Olsen iki şirketin 2015'teki birleşmesini takiben Lafarge-Holcim'in CEO'su olmuştur. Ancak Olsen, Suriye davasında sürekli artan gerginlik nedeniyle kendisi şahsen "herhangi bir suça kesinlikle karışmadığını hatta farkında bile olmadığını" iddia etmesine rağmen 24 Nisan 2017'de istifaya zorlanmıştır.²⁷

SONUÇ

Lafarge'ın 2012-2015 arasında YPG ve DEAŞ dahil terörist gruplarla ilişki geliştirmesi ispatlanmış fakat bu ilişkinin boyutları tam anlamıyla açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu bağlamda söz konusu terör örgütleriyle ne kadar süre iş birliği gerçekleştirildi? Ne kadar ödeme yapıldı? Karşılıklı olarak ne tür faydalar sağlandı? (Kontrol noktalarından geçiş izinleri, gayriresmi vergi alımı, petrol temini, çimento ticareti vs.) Bu ilişki süresince hangi sonuçlar meydana geldi? (İşçilerin ölümü, kaybolmaları, tehlikeye maruz kalmaları vs.) gibi sorular akıllara gelmektedir. Adaletin zaman kavramı ise medyanınkinden çok farklıdır. Dolay-

25. "Affaire Lafarge en Syrie: Au Moins un Mort et un Disparu Chez les Salaries, Selon une Enquete de l'AFP", L'Orient Le Jour, 21 Mart 2018, <https://www.lorientlejour.com/article/1106188/affaire-lafarge-en-syrie-au-moins-un-mort-et-un-disparu-chez-les-salaries-selon-une-enquete-de-lafp.html>, (Erişim tarihi: 4 Nisan 2018).

26. Renaud Lecadre ve Franck Bouaziz, "L'affaire Lafarge Fait les Affaires de Holcim", Liberation, 14 Aralık 2017, http://www.liberation.fr/france/2017/12/14/l-affaire-lafarge-fait-les-affaires-de-holcim_1616771, (Erişim tarihi: 4 Nisan 2018).

27. Alice Baghdjian, "LafargeHolcim CEO's Resignation on Syria Creates Power Vacuum", Bloomberg.com, 24 Nisan 2017, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-04-24/lafargeholcim-ceo-olsen-to-leave-in-july-hess-to-be-interim-ceo>, (Erişim tarihi: 4 Nisan 2018).

sıyla yargılama sonuçlarını alabilmek ve bu sorulara cevap bulabilmek için birkaç yıl beklemek zorunda kalınacaktır. Ancak yargılama sonuçları belli olana kadar birçok gelişmenin meydana geleceğini söylemek mümkündür. Bugün itibarıyla altı üst düzey Lafarge yöneticisi soruşturma altında bulunmaktadır fakat soruşturma şirketin tüzel kişilik olarak suçlanmasına kadar uzanmaktadır. Böyle bir suçlama Fransa için felaket anlamına gelmektedir. Zira Paris yönetimi La-

farge'ı hala stratejik ortak ve ikili ilişkilerde önemli bir araç olarak görmektedir. Tüm bunlardan ayrı olarak eski Fransız hükümetinin Lafarge şirketinin işlediği bu suçlara müdahil olduğu gerekçesiyle resmen suçlanması da ihtimal dahilindedir. Keza bu suçlamaya göre Fransa terörizmle mücadele ettiğini iddia ederken aynı zamanda DEAŞ'a mali destek sağlamıştır. Bu suçlama ispat edilirse Fransa tarihinde eşi benzeri görülmemiş bir devlet skandalı ortaya çıkacaktır.

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | [@setavakfi](https://twitter.com/setavakfi)

SETA | Ankara

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya
06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı
No: 41-43 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 315 11 00 | Faks: +90 212 315 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite
1106 Washington D.C. 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

SETA | Cairo

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen
Flat No: 19 Cairo EGYPT
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985